

Karin "på Stranna"

en minnesskrift

Till minne av Karin

Karin Östlund föddes 27 juli 1901 och avled 28 januari 1996. Många är vi som har minnen av Karin. Hon skulle ha fyllt 100 år i år och förra sommaren togs frågan upp om en liten minnesskrift. Nu är den gjord och första delen är en sammanställning av den text som Eric gjorde till Karins 80-årsdag. Det är säkert flera av er som inte sett den och därför får ni nu chansen att ta del av den.

För mig var farmor Karin snällheten personifierad, vi var ofta på Stranna under somrarna i min tidiga ungdom. Även sedan jag uppnått vuxen ålder försökte jag alltid att besöka den Långvikska idyllen. Det finns inte många platser som kan mäta sig när det gäller skönhet.

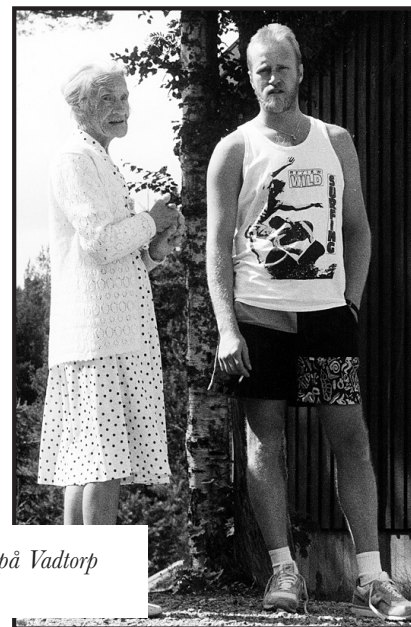
Farmor Karin tog alltid emot med öppna armar när vi besökte henne. Jag tror hon tyckte det var roligt att vi unga ville komma till Stranna. Ända sedan man var en liten palt (alltså efter flytten söderut) såg man fram emot resan upp till Hälsingland. Bara att få åka tåg var ett äventyr i sig, men vistelsen hos farmor var något alldeles extra. Det fanns alltid något att sysselsätta sig med, fiske, lekar, bad och allehanda ting. Det fanns ju även en stor skog i närheten. Kunde det bli bättre, knappast!

En båt fanns där också, en gammal fin svartjärad eka, som man fick åka ut i. Vid väldigt ung ålder fanns alltid någon vuxen med men efterhand gavs även tillfälle att åka ut på egen hand eller med syskon. Fiske vid Rundholmen, en tur till Vik, badning vid "Lapptäckta" och andra utflykter är sådant jag kommer ihåg. Det var alltid farfar Algot man fick fråga om lov att ta ut båten och det var sällan några problem.

Somrarna gick fort och snart var man tillbaka i stadens larm. Det var väl inget fel det heller men somrarna på Stranna tillsammans med farmor och farfar finns kvar i minnet.

Karin minns vi med värme och kommer så att göra under återstoden av våra liv. Den yngsta generationen, som aldrig träffat sin anmoder kan läsa denna skrift när de kommer upp i ålder och på så vis få en bild av Mor Karin.

Lennart

Från Karins 90-årsdag på Vadtorp utanför Söderhamn.

1901 Murklan 1981

Här är ditt liv

Här är ditt liv

Hon är verkligen värd att bära högtidsdräkt

En av dagarna i juli 1901 – den 27:e – strax efter ”Fruentimmersveckan” fick sörhälsingarna en strålande dag med sol från klarblå himmel. Sägs det åtminstone. Och undra på det. Alla goda krafter ville förstås bidra till att detta skulle bli en minnesdag. Något stort höll på att hända hos familjen Östberg ute i den lilla stugan vid Sibbersvik, långt från allfarvägen...

En liten var på väg. Inget ovanligt i och för sig – det fanns ju sex barn tidigare – men både mamma Karin och pappa Jonas kände på sig att detta var något alldeles extra. Ingen av dem kunde ge någon riktig förklaring utan nöjde sig bara med att säga ”det känns så...” Och det skulle i sinom tid visa sig att de fick rätt. Visst blev det något alldeles extra.

Liten Karin

Inga komplikationer tillstötte vid förlossningen. Allt gick bra och det blev en flicka. Hon fick namnet Dagny Karin och blev, liksom mamma, kallad Karin. För att vid tillrop inte bli förväxlad med modern blev det förstås oftast ”Lill-Karin” eller ”Liten Karin”.

Som alla andra barn kom också Karin snabbt över ligg- och krypdåldern. Upptäcktsfärderna i omgivningen vidgades och det dröjde inte länge förrän hon också kunde följa sin mor på längre färder. Till handelsboden tex dit man hade åtskilliga kilometer. Till stugan ledde bara en slingrande gångstig genom skogen. En stig där hon så småningom lärde känna varje stubbe och sten.

Skolan en plåga

Åren svann fort och det dröjde inte länge förrän det var dags att börja skolan. Det var en tid som ”Liten Karin” såg fram emot med spänning. Nu skulle hon få träffa nya kamrater och dessutom förkovra sig ytterligare i läsningens och skrivningens

Som liten 5-årig rulta visste inte Karin mycket om vad livet hade att bjuda. Sedan hon stod där (i mitten) tillsammans med systrarna Alida och Agnes har det gått många både soliga och mulna dagar. Mest soliga hoppas vi...

Pappa hade ofta sina egna idéer och var inte särskilt intresserad av att rätta sig efter andra. En dag beslöt han sig för att ha den flottaste gården med torn och tinnar. Att det sedan regnade in och blev ett elände för familjen tänkte han inte så mycket på. Det skulle se snyggt ut utifrån och det gjorde det. Särskilt när det egna "transportfartyget" låg i fjärden och guppade på vågorna.

svåra konst. Med hjälp av sina syskon hade hon redan lärt sig de första grunderna. Men skolan blev inte vad hon hade tänkt sig. Det som skulle bli hennes ljusaste dagar i barnaåren blev istället en plåga. Det var lärarinnan som hela tiden såg till att Karin "sattes på plats". Nu fanns dock dessbättre en betydande begåvningsreserv och det blev inga "men för livet" av den plågsamma skoltiden.

Bakgrunden till svårigheterna i skolan var att pappa Jonas, som kunde vara ganska egensinnig och lärarinnan, som säkert inte var mindre "tvär", hade råkat i luven på varandra. Det var en osämja som satt i länga och när lärarinnan inte rådde på pappa Jonas lät hon, i sin elakhet, detta gå ut över dottern. Men lilla Karin kämpade i tysthet. Hemma vågade hon

inget säga. Vem vet vad som skulle ha hänt om pappa, som tänkte på kort stubin, skulle ha fått veta något om lärarinnans "konster".

Torn och tinnar

Innan skolstarten hade familjen flyttat till en gård lite "närmare världen". Den gav också lite bättre äring, framförallt tack vare mamma Karin som slet hårt både i jordbruk och hushåll. Även de äldre syskonen bidrog förstås. Pappa däremot var oftast ute i affärer. Det såldes och köptes, kvarnar, sågar och hus och för det mesta med dålig eller ingen avans. Kontanter fanns därför sällan i huset.

Pappa ville dock gärna inge respekt utåt. När någon granne råkade ägna alltför mycket snickarglädje åt sitt hus bestämde sig pappa för att åstadkomma det vackraste huset i nejden. När han byggde om slog han därför till med både tinnar och torn på huset. Att detta byggnadsverk sedan aldrig gick att få riktigt regntätt bekymrade honom föga.

Nu ska dock sägas att pappa – utan att han kanske själv visste det – åtnjöt stor respekt i vida kretsar. Hans kunnighet på olika områden och hans intelligens var påtaglig. Felet var bara att kunnigheten alltför ofta utnyttjades på fel sätt. Men, icke förty, han var djupt älskad av dottern Karin. Ock skulle så förbli genom alla år...

Den lilla flickan växte och började gå på "jakt". Det var inte heller svårt att hitta lämpligt byte. En dag träffade hon också bytets brors fästmo och de slog sig ner i en skogsbacke för att bli avkonterfejade.

Ut och "tjäna"

Skolan hann knappt sluta förrän det var dags att "ut och tjäna". Stugan var trång och det gällde försörjningen. Det blev jobb som "lillpiga" i en granngård, vilket innebar att lilla Karin fick delta i alla göromål såväl i hushållet som ute på ägorna. En underbar husmor hade hon också och trivdes storligen.

Det blev efter en tid ny plats, men nu i grannsocknen Njutånger. Där var husmodern den förras raka motsats. Gnällig snål och gniden i största allmänhet. "Bonn" däremot var desto hyggligare, men han hade förstås inte mycket att

säga till om. Det gällde dock, trots husmorsgnället, att hålla ut. Lämna en "städsla" så där hux flux gick inte för sig på den tiden.

Den stora kärleken

Men det fanns också ljusglimtar. Karin hade ju blivit stora damen och börjat titta sig om efter trevliga män. Eller kanske det var tvärtom – karlarna som tittade efter Karin. Och

De båda eftertraktade bröderna hade redan tidigare sett till att göra sitt "PR-kort" med stjärkrage, väst, fickur med stilig kedja och allt. De ville förstås visa att de var något att bygga på...

1923 gick de unga tu till prästen och förenade sina öden.

mannen i hennes liv kom en vacker dag. Någon prins var han förvisso inte, snarare en lite försagd och blyg yngling med trovärdiga klarblå ögon. Och han verkade rejäl...

Namnet verkade också rejält, tyckte Karin. Algot... det låg liksom så bra på tungan. Kärleken växte sig också allt starkare och det dröjde inte länge förrän de tu beslöt sig för att bli ett. Bosättningen ordnades också ganska snabbt genom att de fick köpa en liten gård – inklusive smärre inventarier – ”onormalt” billigt av en snäll farbror i Algots hemby, Vik.

Till prästen

Den 16 september 1923 rodde de båda, tillsammans med två bröllopsvittnen, från Vik över Viksjön till Långviken för att gå vidare fram till prästgården och förena sina öden. Just där de steg i land – vid den sk Brudlänningen – köpte de sedermera en tomt och tio år senare flyttades stugan från Vik och byggdes upp på denna plats som kom att få namnet ”Stranna”.

Men mycket hände innan dess. Barnen kom snabbt och det dröjde inte mer än fyra år förrän man var en familj på fem personer. Inkomsterna var små och täppan utanför stugan liten, varför det gällde att utnyttja alla möjligheter för att mätta de många munnarna. Men även om det var knapert många gånger behövde dock ingen svälta.

Flottare med färg

Inkomsterna förbättrades avsevärt när Algot fick jobb på flottningen. Visserligen var detta ett sommarsäsongjobb och på vintern fortsatte det vanliga slitet i skogen. Men Algot trivdes. Han försökte med fabriksjobb ett par gånger, men att vara instängd gillade han inte. Luft och rymd skulle det vara.

Tiderna förändrades ytterligare när det sedermera blev åretruntjobb åt bolaget med flottning på sommaren och virkesmätning på vintern. Kallt och eländigt var det visserligen både att sitta långa vägar i släden ut till mätningsplatserna och att ”gå och tumma” ute på isarna när snålblåsten tog i. Men nog hade man ljus och rymd alltid...

Till Stranna

Medan familjen under ett par år bodde på Godtemplarhuset i Njutånger, där Algot och Karin hade vaktmästarsysslan, flyttades den lilla stugan från Vik över sjön. Stugan byggdes upp vid stranden av Viksjön och fick samtidigt en liten tillbyggnad. 1933 var det klart för inflyttning i det hus som sedan skulle bli Karin och Algots älskade hem under hela deras liv.

Karin och Algot fann varandra för gott och bildade eget. Det blev en egen stuga, köpt för en synnerligen rimlig penning. De var stolta när bröder och svägerskor kom på besök och från källarkullen kunde de se ut över den lilla tomten. Tre barn hade det också blivit och minstingen fick vara med på bild.

Då var tomten en enda stor stenhög, men allteftersom tiden gick kunde den ena grönsakstämpan och blomrabatten efter den andra grävas upp. Sedan dess har tusentals kubikmeter sten brutits upp från tomten. Det mesta av stenen ”dränktes” i Viksjön, men en del användes för att plana ut och öka ut tomten. Den som idag ser potatislandet, gräsmatorna och de prunkande blomrabatterna kan omöjligt tänka sig hur det såg ut och inte heller förstå vilket enormt arbete som utförts.

På Talias tiljor

I Långviken – och på Stranna – har familjen alltid trivts. Grannsämjan har varit förträfflig och såväl gamla som unga har känt gemenskapen. Sammanhållningen stärktes alldeles

särskilt när byfolket startade ”Lys upp-cabarén”. En tillställning som var avsedd som en engångsföreteelse för att skaffa gatlyse till samhället, men som i stället under många år blev en mäktiga populär institution.

Alla byns förmågor ställde upp och det blev en cabaregrupp på 20-30 personer, som gav flera föreställningar varje år. Två av de flitiga aktörerna var Karin och Algot. Ingen av

Redan efter några år hade familjen vuxit till fem personer. Men detta var ändå bara början. Det blev så småningom en stor familj - nio personer.

Den dag de unga tu hade kommit över Viksjön hade de på andra sidan stigit i land på ett ställe där de båda ville bo. Och just här - vid Brudläningen - köpte de några år senare en tomt. Stugan från Vik forslades över sjön och byggdes upp. 1933 var allt klart för inflyttning på Stranna.

dem var främmande för ”Talias tiljor”. De hade ägnat sig en hel del åt amatörteater och trivdes med att agera.

Karin gjorde lika stor succé med sina bygdemålshistorier som mera seriösa inslag. Det var inte bara i Lys upp-cabarén som hennes talang utnyttjades. Hon uppträdde lika ofta i andra sammanhang och många var de föreningar som ville ha hennes medverkan. Det blev också radioframträdande så småningom i Georg ”Tuppen” Eliassons söndagseftermiddagsprogram ”Snurran”. Det tyckte Karin var roligt även om hon inte gillade programledaren. Trots sina 80 år är hon fortfarande efterfrågad. Men nu får det vara nog, säger hon.

Läsning och skrivning

Lika mycket som Karin tyckt om att läsa både romaner, noveller och dikter har hon också gillat att skriva. Tyvärr har hon inte fått tillfälle att utnyttja denna talang i sin fulla kapacitet. Jobbet med den stora familjen – det blev ju så småningom sju barn – tog stor del av tiden. Det gällde att sy, laga, lappa och se till at alla munnar mättades.

Men visst har hon fått utlopp för sina känslor. Vi vet att hennes krönikor på bygdemål, liksom andra inslag i dåvarande Hudiksvalls nyheter var mycket lästa och uppskattade. Under de senaste 15 åren har hon flitigt medverkat i den unika publikationen Trollens Nyheter, sveriges enda årligen utkommande familjetidning.

Ungdomsledare

NTO:are har Karin varit sedan sin tidigaste ungdom och hon blev organisationen trogen livet igenom, även om NTO seder-

Den lilla stugan på Stranna i Långviken speglar sig så vackert i Viksjöns vatten. En liten bråkdel av alla de stenar som brutits upp från tomten syns ännu i strandskoningen.

Den steniga tomten röjdes upp alltmedan barnskaran växte. Det blev så småningom sju. Ibland när far var ute och slet med stenbumlingarna slog man sig ner och hjälpte honom att vila...

mera sammanslogs med sin större broderorganisation. Efter att detta hänt fick Karin många gånger tillfällen att bli ordentligt besviken på "höjdarna" i distrikts- och riksorganisation.

Men i ungdomsåren och ända upp i "äldreåldern" var glädjen desto större. Visserligen fick hon ligga lågt en tid medan hon hade "barnkrubba" hemma i stugan, men hon kom igen och det med besked.

Hon utnyttjades på allehanda sätt för skiftande uppdrag inom orden. Erfarenheterna från familjelivet gjorde henne också till en utmärkt ledarinna för barn och ungdom. Uppskattad tycktes hon också vara eftersom de unga medlemmarna flockades omkring henne och deltagarantalet bara växte. Ända tills hon började närma sig de sjuttio åren höll hon ut och kanske är det detta trägna ungdomsarbete som bidragit till att hon själv ännu håller sig ung.

En flottare med färg var han, maken Algot. Sommar efter sommar ägnade han flottningsarbetet. Och vintertid blev det skogen för att skrapa ihop kontanter till familjens uppehälle.

I Trollsykien

När hon nu hamnat i Trollsykien, en republik som bildades på Alnön i juli 1969 och därefter uppstått varje sommar, ska vi barn och barnbarn se till att hon får en njutbar vecka.

80 år har gått sedan födelsedagen i Enånger. Vi som nu vill göra 80-årsdagen till en minnesrik dag för vår älskade mamma, mormor och farmor är barnen LARS, ANNA, ERIC, SVEN, NILS, SVERKER och ÅKE samt ALLA BARNBARNEN. Och givetvis också alla BARNBARNSBARNEN.

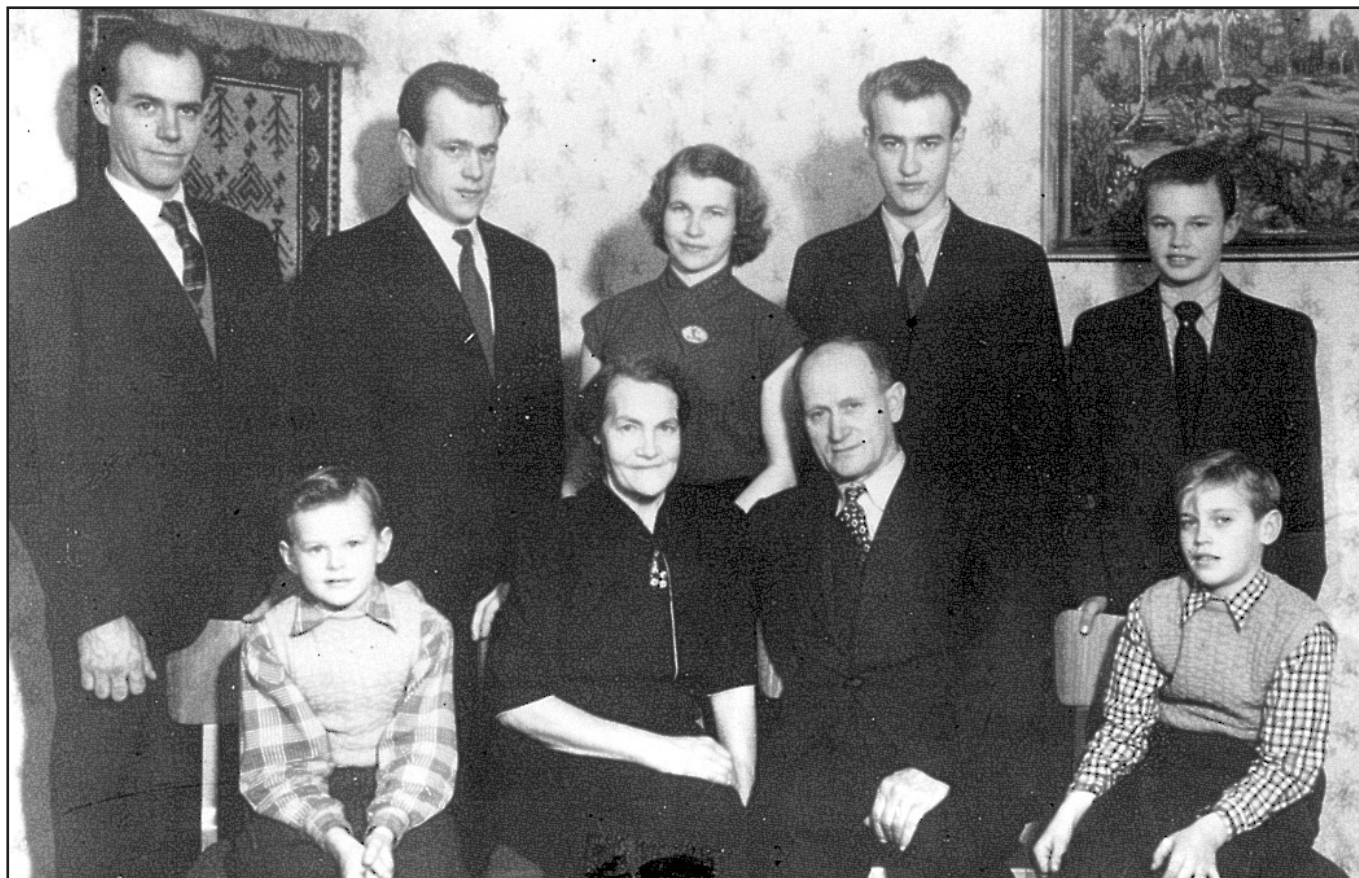
Tomten blev bara prydligare och prydligare allteftersom åren gick. Och en dag kunde också mor få sin stora dröm uppfylld. Efter en insats från barnen kunde far, med experthjälp, resa fastbandhagen runt tomten.

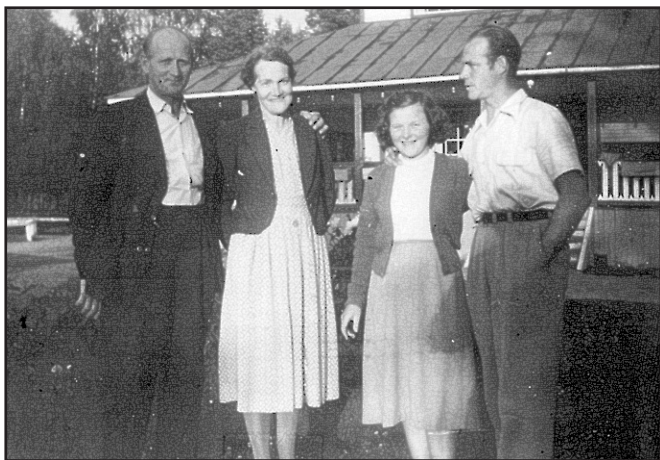
Sportintresset har varit stort inom familjen. Skidåkning blev en av de mer framstående grenarna. Far var en riktig "storfräsare" medan mor hellre klädde sig lite klatschigt och åkte ett eller annat varv bara för stilen...

Tänk så tjugig denna fastbandhage blev. Inte minst på vintern då snön lade sig som bomull över slanor och störrar.

Barnen i den stora familjen växte och "flög ur boet". De kom dock hem och hälsade på med jämna mellanrum, men sällan samtidigt. Men 1955 hände det. Då var alla samlade och det gällde att snabbt föreviga denna händelse.

En del av barnen skaffade sig fästmö - eller fästman - och respektive skulle förstås förevisas för far och mor. De har under åren fått vara med om många ”uppvisningar”.

Vendelsberg - NTO:s egen folkhögskola - fick hon också, tillsammans med far, tillfälle att besöka. Här träffade de också de unga som skulle ta över när de själva inte orkade längre.

När barnen flugit ut eller åtminstone kunde ”mata sig själva” kunde också mor och far börja röra på sig. Det blev en hel del resor. Till allt intressant de sett hör Verner von Heidenstams Övralid.

Teaterbegåvade har både far och mor varit och åtskilliga är också de framträdanden de gjort. Här - i Lys upp-cabarén - hjälps de åt att pricka in en tipstolva.

NTO:are blev mor i unga år och arbetade under olika epoker intensivt för organisationen. Hennes ungdomliga hållning gjorde att hon var ungdomsledare ännu när hon närmade sig de 70. Här överräcks ett välförtjänt 50-årsdiplom.

Det skulle naturligtvis ha funnits mycket mer att berätta om mors och familjens liv. Men om allt som hänt under de senaste femton åren finns att läsa i den förnämliga familjepublikationen Trollens Nyheter.

Murklan 100 år

I år är det 100 år sedan vår Mor föddes och redaktören för Trollens Nyheter har bett oss att försöka teckna ner några minnen vi har av henne. Tanken var att vi till årets träff skulle ge ut ett extra nummer av TN med dessa minnen samlade.

Under 59 år präglade hon en stor del av mitt liv så naturligtvis har det samlats många minnen. Att hon präglade mitt liv kanske kräver sin förklaring. Utan att hon i detalj styrde mitt liv så kom hon att betyda mycket för mig. Jag lyssnade gärna till hennes funderingar och råd även om jag inte alltid följde dem, tyvärr. Det var funderingar och råd baserade på ett långt livs erfarenheter.

Även om hon sällan, eller aldrig, höjde rösten hade hon alltid en klar uppfattning om saker och ting. En uppfattning som hon torgförde med en mjuk och lugn framtoning. Just detta att aldrig ta till övertoner gjorde att man lyssnade. Hon övergav aldrig sina ideal trots att hon blev nära 95 år. De ideal hon fick med sig från sin barn-dom behöll hon genom hela livet.

Minnen av henne finns många. Jag minns bland annat det år hon fyllde 80 år. Vi hade träffen nere på Lärsäter. På sin födelsedag låg hon i sandhögen och lekte med ett av sina många barnbarn. De gjorde vägar och körde bilar fram och tillbaka en stor del av dagen.

Jag har genom hela livet haft en mycket svår tandläkar-skräck och en gång när jag pratade med henne i telefon och berättade detta när jag just stod i begrepp att gå till tandläkaren så sa hon att jag skulle komma ihåg att inget blev så farligt som man inbillade sig. Det där hjälpte mig faktiskt den gången och har sedan blivit lite av ett sätt för mig att klara alla möjliga svåra situationer i livet.

Jag läser en hel del, fram för allt nu sedan jag blev pensionär. Att jag gör det beror till stor del på Mor. Jag minns från det jag var liten och jag och Nils delade sovplats i kökssoffan

hur jag kunde vakna sent på kvällen (natten) och se Mor sitta böjd över en bok vid köksbordet. Det var väl för övrigt de enda stunder hon satt stilla utan att ha något nyttigt för händerna. Hon såg inte att jag var vaken och jag kunde därför ligga och iakttä henne långa stunder. Det var något särskilt med henne de där stunderna som gjorde att jag förstod att just detta att läsa var något som var viktigt. Jag vet också att jag var väldigt ivrig att lära mig läsa när jag så småningom började skolan. Den bästa dagen på hela skolveckan var lördag. Då fick vi gå till skolbiblioteket och låna en bok med oss hem. Att sedan komma hem på lördag eftermiddag, få en nybakt skiva vetebröd och ett glas mjölk och sätta sig med en ny bok var högtidsstunder. Fortfarande när jag öppnar en ny bok kan jag minnas de där nattliga stunderna när Mor satt där vid köksbordet försjunken i en bok, långt borta från det vardagliga slitet.

Alla har vi väl förmodligen suttit hemma på ”Stranna” vid köksbordet och kurat skymning med Mor. Det slog mig att jag alltid har upplevt de där stunderna som stunder som jag delat bara med henne. Att det bara var med mig hon kunde sitta så där och prata om allt mellan himmel och jord, ibland mycket förtroligt och ibland om rätt ytliga ting. Så småningom har det gått upp för mig att vi alla nog har upplevt de stunderna. Hon hade en förmåga att få en att känna sig speciell utan att förringa någon annan. Alla betydde lika mycket för henne men just då var det bara vi.

Alla har vi också fått tagit del av hennes berättarkonst i alla hennes bidrag i TN. Jag rekommenderar er som har tidningarna kvar att gå tillbaka och läsa dem, fram för allt det som Mor har skrivit. Vi syskon har ju också haft möjlighet att uppleva henne ”live” på scen när hon berättat historier på Enångersmål. Hon hade även en mycket seriös och allvarlig sida, åtskilliga är de dikter hon genom åren läst i olika sammanhang. Jag vet att hon en gång på en begravning efter en

av våra kusiner läste en rätt lång dikt utantill och utan darr på rösten och när jag efteråt frågade hur hon kunde klara det gav mig följande förklaring: ”Jag vet egentligen inte men jag brukar dra ett djupt andetag och sedan läsa, dikterna är sådana som jag lärde när jag var barn så dom sitter där de sitter”.

Jag vet att även att hon förutom att hon skrev i Hudiksvalls Nyheter under signaturen ”DeKå” även skrev en hel del annat. Både prosa och poesi, sådant som aldrig publicerades. Tyvärr brände hon upp allt detta innan hon flyttade från ”Stranna”. När jag frågade henne varför hon gjort det förklarade hon att detta var sådant som hon egentligen skrivit bara för sig själv och att hon tyckte att det så kunde få förbli. En förklaring som jag ju var tvungen att godta.

Just nu i skrivande stund håller jag på att läsa Herman Lindqvists ”Svenska historia” sista delen, den som handlar om 1900-talet. När jag läser detta kommer jag att tänka på att hon och även Far naturligtvis, personligen upplevde mycket av dessa dramatiska år i vår historia. Många gånger har jag frågat mig varför jag inte både frågade och lyssnade mer till vad de hade att berätta om denna tid utifrån sina egna upplevelser. Nu är det tyvärr för sent.

En liten parantes i sammanhanget. Mor sa ofta att det hände att när hon kom att tänka på något som hänt när hon var barn och inte kom ihåg riktigt hur det var, hon då ofta tänkte att ”det där ska jag fråga mamma om”. Detta hända ända upp i 80-års åldern. Nu drabbas jag lite då och då av samma fenomen. Det som jag tyckte var underligt när hon berättade det är i dag alltså inte alls så underligt.

Trollens Nyheter har nog egentligen sitt ursprung hos Mor. Vi vet att hon var en duktigt skribent i Hudiksvalls Nyheter. Detta påverkade oss säkert till att själva börja ”publicera” oss. Två av våra syskon har ju blivit ”murvlar” till professionen och alla vi andra har även delvis fått förmågan att uttrycka oss i skrift. Jag vet att det första jag fick publicerat i husorganet HN var en anmälan om att bofinken anlänt. Jag var inte särskilt gammal, kanske i 10-års åldern, och det var faktiskt Mor som uppmuntrade mig att skriva och lämna in.

Vi har haft en fantastisk Mor på många vis. Hon har gett oss mycket av livsvisdom och klokskap. Vi hade också förmånen att få ha henne med oss under många år. Må vi hoppas att vi ska kunna ge våra barn och barnbarn lite av allt det som hon gav oss.

Sven

” DET FINNS NOG EN TOMTE I ALLA FALL”

minne av Nils

En jul omkring 1970 var jag med familj hemma på Stranna och firade jul. Anders var i den åldern då det är lämpligt att låta en livs levande jultomte komma och knacka på efter lutfisken och före risgrynsgröten. Därför beslöt jag mig för att vara tomte.

Isen låg spegelblank på Viksjön. Det var nästan ingen snö denna jul, jag bestämde mig därför att tomten skulle komma över isen, i full tomtemundering, med sprakande tomtébloss i händerna och den stora julklappssäcken på sparken.

Naturligtvis skulle det sättas ut gröt till tomten också. För att kunna göra allt detta måste jag ha lite hjälp av mamma med kläder och lite andra saker. Jag talade om för henne vad jag tänkt göra och vad jag behövde hjälp med.

- Tror du på tomten då, frågade hon.
- Nä, men det kan väl vara roligt för Anders, svarade jag.
- Man ska inte hålla på och skoja med tomten, det är inte bra, då kan man bli av med ”gårdstomten”, och då kan det bli besvärligt, sa hon.

Jag fick i alla fall de saker jag önskade, och när klockan var omkring fem gick Anders och jag tillsammans ut med ett fat risgrynsgröt till tomten, vi satte grötfatet nedanför fågelbordet som stod alldeles utanför fönstret mot gårdsplanen.

Gårdsplanen var täkt av is med ett tunt täcke av snö ovanpå. Detta var något som passade mig ypperligt. Jag hade nämligen klippt ut två små skosulor ur pappkartong för att kunna göra små tomtespår fram till grötfatet.

Strax innan det var dags att sätta sig till bords smög jag mig ut med de små skosulorna och tryckte små spår i snön

fram mot grötfatet. Plötsligt såg jag något som glimmade till i isen på en fläck som var bar från snö. Det var en nyckel som låg fastfusen i isen. Ena änden av nyckeln stack upp en bit ovanför isen, så jag kunde få loss den.

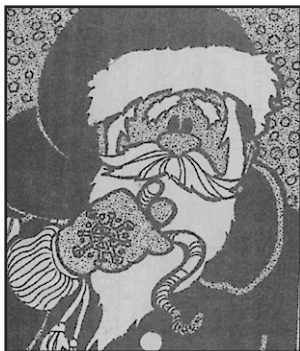
Jag fortsatte göra spår fram till fatet, där tog jag ur lite gröt med skeden som fanns i fatet, sedan lade jag nyckeln i fatet och smög mig in.

När de sju ljusen var tända i den trappstegsformade järnljusstaken och jag snabbt ätit upp min portion av den goda hem-tillagade lutfisken kände jag att jag fick huvudvärk och var tvungen att gå till ”Jonkes” och låna huvudvärkstabletter. När jag kom ut gick jag snabbt ner till tvättstugan och tog på mig tomtemask och en stor grå ytterrock. Med spark och julklappssäck åkte jag på isen en bit ovanför ”udden”. Där vände jag sparken och tände tomtébloss. så åkte jag sakta tillbaka mot Stranna, väl medveten om att Anders stod i kammarfönstret och såg ”tomten” komma över isen.

Tomten kom på spark över isen.

Julklappsutdelningen gick bra, Anders var mycket ”impad”. En tomte med tomtébloss och spark över isen, det kunde bli något att skryta om för kompisarna. När julklapparna var

Det skulle vara en tomte i full mundering.

öppnade var det dags att gå ut och se om det varit någon tomte framme vid grötfatet. Anders och jag gick ut.

Vi hade ficklampa med oss och jag lyste så Anders såg de små fotspåren i snön. Han hajade till och grep mig hårt om handen.

- Titta vilka små fotspår, ärr deet jultomten trror du, sa han med lite skälvande röst.
- Jo, sa jag, det ser nog så ut, men det är inget att vara rädd för. Kan du se om han ätit något av gröten, sa jag och lyste på grötfatet.
- Titta, ropade Anders, det är massor av gröt borta, åh titta, det ligger en nyckel i grötfatet.
- Oj då, sa jag. Har han tappat sin nyckel, hur ska han då komma in när han kommer hem?
- Det kan ju inte vara hans nyckel, när han har så små fötter förstår du väl, sa Anders.
- Nej, det har du nog rätt i, han kanske vill lämna tillbaka en nyckel han hittat. Vi tar in den till farmor.

Anders tog nyckeln och jag grötfatet, när vi kom innanför farstudörren ropade Anders ”Titta farmor vad som låg i grötfatet”.

- Var har ni hittat den, frågade mamma, när hon fick se nyckeln.
- Den låg i grötfatet, sa jag.

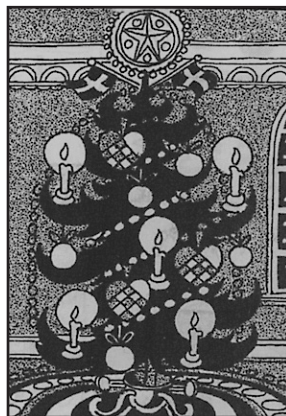
- Jaha, då är det nog tomten som hittat den och lagt dit den, sa mamma till Anders, som var nöjd med det svaret och gick in i kammaren och fortsatte leka med julklapparna.

- Var hittade du nyckeln, frågade mamma, när Anders hade gått.

- Den låg i grötfatet, sa jag trovärdigt.

- Jaha, men om den låg i grötfatet så är det nog bäst att du börjar tro på tomten, för den här nyckeln kom bort i somras, och den kan ju inte ha legat i grötfatet ända sedan dess, eller hur?

- Den låg där i alla fall, sa jag samtidigt som jag funderade på hur den kunde ligga fastfrusen i isen alldeles utanför brotrappan utan att någon hade sett den. Den kunde ju inte legat där ända sedan i somras utan att bli upptäckt. Underligt var det och många gånger under de kommande åren funderade jag på hur det kunde hänga ihop. Någon riktigt bra förklaring kunde jag inte komma på.

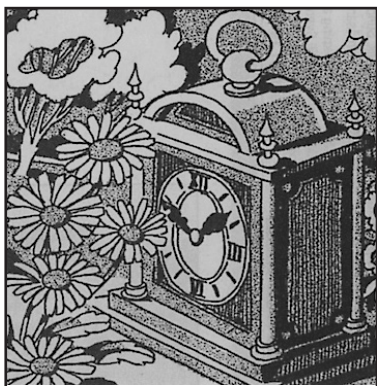
Julgranen stod grann och fin i stugan.

Sommaren 1975 var jag hemma i Långviken några veckor och grejade en del med huset. Mamma var ensam hemma då, pappa låg ju på långvården i Hudiksvall. Det var nog den period i livet som jag kom både morsan och farsan riktigt

nära. Farsan var jag ofta in och hälsade på om dagarna och på kvällarna blev morsan och jag sittande i köket och prata till långt in på nätterna. Jag har många gånger tänkt på att jag skulle haft en bandspelare på under dessa nattliga samtal. Morsan berättade nämligen en hel del från sina barn- och ungdomsår som skulle varit intressant att ha bevarat. Nu var det ju inte riktigt det här jag skulle berätta om, utan det var hur den här tomtestorian slutade.

Den fick nämligen ett slut dessa ”nätter med morsan”.

Det var dagarna efter midsommar, vi blev sittande upp väldigt länge. Klockan var bort emot tre det hade varit en liten lätt skymning, men nu var det fullt dagsljus igen. Ovanför granskogen vid ”lilla lappis” såg vi en stjärna som lyste klart, det var den enda stjärnan vi såg. Det blev väl lite prat om stjärnor och vi studerade den här stjärnan ett antal gånger. Efter en stund kom jag på att den kom närmare och närmare ”stora lappis”. Den rörde sig, enligt mitt sätt att se, åt fel håll.

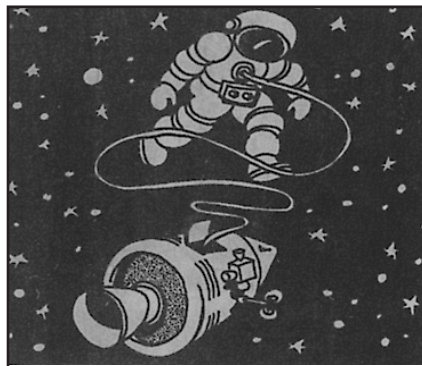

Det blev sena nätter med morsan 1975.

Vi diskuterade detta en hel del, men morsan tyckte inte det var så märkvärdigt att en stjärna rörde sig lite olikt de andra. ”Alla behöver väl inte gå åt samma håll”, tyckte hon.

Natten efter upprepades samma sak. Vi blev sittande upp

till fram emot tre. Stjärnan kom punktligt och vandrade åt fel håll. Åter igen blev det diskussion om stjärnan. Mamma höll fast vid att det inte alls var så märkvärdigt att den gick åt fel håll. Alla måste inte vara lika, menade hon.

Dom såg stjärnor vandra åt fel håll, men inga rymdskepp.

- Du ser med egna ögon att stjärnan går åt fel håll, men du kan ändå inte erkänna att den gör det. Hur var det förresten med den där nyckeln för några år sen, var hittade du den, sa hon.
- Jag hittade den faktiskt fastfrusen i isen alldeles utanför brotrappan en bit bort mot fågelbordet. svarade jag.
- Jaha, och då tror du att den hade kunnat ligga där hela hösten, utan att någon hade upptäckt den.
- Nä, det kanske verkar lite konstigt.
- Ja, det är väl lite konstigt, men det är inte konstigare än att det kan finnas någon som lägger fram nyckeln på en plats så den blir lite mer synlig. Kanske en liten grå varelse som sköter om och ställer till rätta. Svårare än så behöver det inte vara och det är inte märkvärdigare än att en stjärna vandrar åt fel håll. Det kanske är så, ser du, att ” Det finns nog en liten tomte i alla fall”. Men även om vi tror det, så behöver vi inte springa runt och pladdra om det, och om vi ser stjärnor som går åt fel håll så behöver vi inte säga något om det heller. Så

jag tycker att vi inte säger någonting om det vi har sett
- Det är nog kanske som du säger, att ”det finns nog en liten tomte i alla fall”, men nu är det dags för sängen om det ska bli något gjort i morgon.

SLUT

”MEN VAD TROR DU KARIN OCH ALGOT SKA SÄGA”

minne av Nils

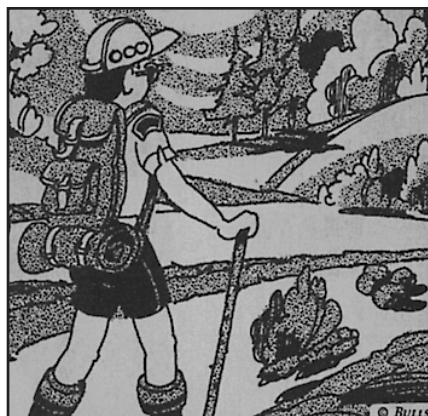
Jag och Arne Söderström var inne på bio i Hudik en sommarkväll 1957. När vi efter bion var på väg till bussen vid Möljen träffade vi en utländsk kille som frågade om det fanns något vandrarhem i stan, och i så fall, var låg det?

Jag visste att dom hade vandrarhem på Östra skolan, så vi bestämde oss för att följa honom dit. Vi skulle i alla fall hinna med sista bussen hem.

På vägen dit fick vi reda på att killen kom från Österrike. Han hade liftat genom Tyskland, Danmark, Norge och över till Sverige och var nu på väg hemåt igen.

När vi kom till Östra skolan visade det sig att vandrarhemmet var stängt för kvällen så han kunde inte ta in där.

Jag visste att Stig (Sverker) och Åke tältade nere vid Tuben, så jag låg ensam på rummet hemma, därför sa jag att han

Killen hade liftat från Österrike.

kunde följa med mig hem och sova över. Han blev jätteglad, men Arne tittade förvånat på mig, och sa.

- Men så kan du väl inte göra ?
- Varför då? undrade jag.
- Men du känner ju honom inte, och vad tror du Karin och Algot ska säga?
- Dom sover säkert, och farsan jobbar förmiddag, så han märker inte ens att han finns, och jag får väl tala om för morsan att han ligger på rummet innan jag åker till jobbet på posten.
- Men Karin kan väl inte Tyska eller engelska..... hon kan ju inte prata med honom.
- Det ordnar sig säkert.

Hela vägen hem var Arne tvivlande på att det jag gjorde var lämpligt.

Morsan och farsan hade lagt sig när jag och Österrikaren kom hem. Vi åt och satt och pratade en stund innan vi gick upp på rummet och kröp till kojs.

På morgonen talade jag om för morsan att det låg en kille från Österrike på rummet och att jag ville att hon skulle bjuda honom på lite mat innan han gav sig iväg. Jag talade också om hur orolig Arne hade varit över att jag tog med honom hem.

*Österrikaren fick sova på
”pojkmarnas” rum.*

Hon skrattade gott åt detta.

När jag kom hem på eftermiddagen frågade jag hur det hade gått.

- Jo då, det har gått bra, sa morsan. När han kom ner från rummet så pekade jag på matbordet där jag ställt fram lite frukost, så gjorde jag lite ”ät-rörelser” med armen, men då ruskade han på huvudet och pekade ut genom fönstret på bryggan och gjorde sim-rörelser och sedan pekade han på maten.

Då nickade jag för jag förstod att han ville bada innan han åt.

När han kom in efter badet satte han sig vid bordet och åt, sedan tog han i hand och tackade för maten och tog sin packning och gick.

En stund senare kom han tillbaka och pekade upp på rummet.

Jag ruskade på huvudet för jag visste inte vad han ville.

Då pekade han på handleden och sedan upp på rummet. Då nickade jag för jag förstod att han glömt sin klocka.

Han gick upp och hämtade den, sedan tackade han i hand en gång till och gick.

Så nu tycker jag att du ska tala om för Arne att jag kan prata både tyska och engelska även om jag bryter lite på Enångersmål, sa hon och skrattade.

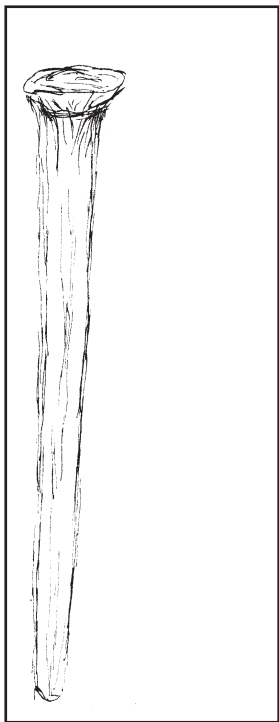
SPIK I FOTEN

minne av Nils

När ni hör uttrycket ”spik i foten” så skulle jag tro att ni sammankopplar det med Hasse och Tage. Det gör jag också, men ibland kopplar jag ihop uttrycket med mamma eller Murklan som vi säger. Då är det inte vilken liten spik som helst, utan en stor och rejäl ”timmerläns-spik”. En timmerläns-spik var en hand-smidd spik som användes i flottningen. Den var cirka 15-20 cm lång och 1-1,5 cm bred.

Det måste ha varit någon gång kring 1950-1952 som detta hände, för jag var 10-12 år.

På gårdsplanen mellan boningshuset och Gammelbo låg en stor hög med kapade vedklam-

Läns-spik var 15-20 cm lång och cirka 1-1,5 cm bred.

par. Det var alla sorters ved, torrgrenar, stumpar av massaved gammal läns från flottningen mm, som pappa samlat ihop och fraktat hem och som Knut Hedman varit hemma och kapat i lämpliga längder.

Pappa stod där på ”lediga” stunder och klöv vedklamparna i lämpliga storlekar för vedspisen. Man var ofta där och tittade hur han klöv dom stora klamparna genom att hugga fast yxan i dom, lyfta dom över huvudet och ”änne-vända” dom i luften så yxans baksida slog i huggkubben och klampen delade sig. Sedan tog han den ena halvan och höll fast den med vänsterhanden medan han med yxan i höger hand klöv klampen i lagomt stora vedträn.

Allt såg så enkelt ut, det gick så smidigt och den ena klampen efter den andra blev hastigt uppkluvna.

Ibland provade man att hugga själv. Det fick man bara man var försiktig. För det mesta valde man ut små klampar som var lätta att klyva, men ibland hände det att man försökte sig på några av de stora.

En dag hade jag fått upp en stor klamp på huggkubben. Det var ändbiten av en timmerläns. En stor läns-spik satt inslagen på ”skrå” från änden så spikspetsen stack ut 8-10 centimeter på sidan.

Jag försökte flera gånger att hugga fast yxan så jag skulle kunna lyfta vedklampen och klyva den, men klampen var hård och yxan ville inte fästa riktigt. Just då kom mamma ut på gårdsplanen. När hon såg mina försök att klyva den stora vedklampen kom hon fram till mig.

- Vänta ska jag hjälpa dig, sa hon.

Hon tog yxan och högg fast den, lyfta yxan med klampen och skulle just vända den när vedklampen lossnade från yxan och föll mot marken.

Vedklampen landade över hennes ena fot, hon stelnade till, sa ingenting men la yxan på huggkubben, böjde sig ner och tog tag om vedklampen. Hon försökte lyfta bort den men det

Mamma högg fast yxan i klampen och lyfte den över huvudet.

gick inte. Hon tittade upp på mig, vit i ansiktet

- Kan du hjälpa mig lyfta bort den, ta i här, sa hon, och pekade på änden som låg närmast benet.

Jag tog tag om klampen då hon pekade och lyfte den uppåt, bakåt. Klampen vände sig och rostiga spiken blev synlig, men nu var den inte brun utan röd.

Jag tittade på hennes fot. Hon hade ett par låga bruna skor med flätad översida. Ungefär mitt på fotbladet, två centimeter ovanför tårna syntes ett hål genom det flätade lädret. Genom hålet pumpade det sakta upp en ström av rött blod. Läns-spiken hade gått rakt igenom foten.

Hon tittade på foten, sedan tittade hon på mig och sa:

- Vi säger väl ingenting till pappa, va?
- Nääe, sa jag, men jag fattade inte vad hon menade, hur kunde hon tro att pappa skulle kunna undgå att se vad som hänt. Hon hade fått en stor läns-spik rakt genom foten, och trodde att pappa inte skulle upptäcka det.

Jag hjälpte henne in och hon tvättade och lade om såret. Jag kommer inte ihåg att jag hörde pappa säga något om

Vedklampen landade över hennes ena fot.

händelsen, men det kunde ju knappast ha undgått honom att se vad som hänt.

Det var säkert inte av någon rädsla hon fällde repliken, utan det var nog mest för att hon gått in på ett område som var pappas, Att se till att det fanns ved hemma, tillhörde hans domäner.

Men säga vad man vill, visst var det en märklig replik när man har fått en stor läns-spik genom foten.

” Vi säger väl ingenting till pappa, va?”

OCH NO DO VARA OTAN HOVUD.....

Minne av Nils

Jag vet inte riktigt hur det hela började, men jag tror att mamma berättade att hon en gång hade sett en person uppträda som två dansande dockor på en cirkus eller något liknande.

Jag blev i alla fall nyfiken på hur det gick till och hon förklarade att personen hade stått på alla fyra och haft två huvuden på rygglutet och en kjol över överkroppen.

Detta var under de år då Långvikens belysningsförening årligen hade en mycket uppskattad revy som hette ”Lys upp” som nästan hela byn var involverad i, och som gick för fulla hus både i Iggesund, Njutånger och Enånger.

Sven och Jan-Evert var båda engagerade i revyn, så det var helt naturligt att jag försökte hitta en möjlighet att komma med fast jag bara var 14 år. Jag tyckte att detta lät intressant så jag satte igång att tillverka två dockhuvuden av gummi-masker på havregrynspåsar välfyllda med tidningspapper. Gamla skidmössor fick duga som huvudbonader, sen var det

bara att fästa ihop

Sven o Jan-Evert var med i revyn.

två rockar som man satte fast huvudena i. Så trädde man ett par träningsoverallbyxor över armar och huvud, satte ett par lämpliga små stövlar på händerna och böjde sig framåt. så hade man hjälp av någon som satte fast de båda rockarna med huvudena över bakkdelen. Då hade man skapat de två brottande dvärgarna Mix och Max. Det var bara en sak som fattades, när man brottas måste det finnas en domare. Det var här mamma kom in i bilden. Hon deltog på många olika sätt i revyerna, hon berättade historier på mål, deltog i sketcher, läste dikter mm. Naturligtvis var hon självskriven som domare. Utrustad med ett par svarta långbyxor, en rutig skjorta, svart slokhatt, en kraftig mustasch och glasögon samt en dialekt med stark tysk brytning var hon den mest meriterade domaren norr om Dalälven.

Efter en enda kort rond på vardagsrumsgolvet hos Knut Hedmans i samband med en Lys Upp repetition var saken klar. Mix och Max var ett givet nummer i revyn.

Jag snodde runt och brottades med mig själv, slog kul-lerbyttor och hade allehanda konster för mig. Mamma kommenterade med sin tyska dialekt och folket skrattade och jublade. Det slutade alltid med att bakkeldsvärgen lyfte framdelsdvärgen överhuvudet och att jag sedan drog av overallbyxorna så mitt huvud blev synligt. Men en gång slutade det på ett annat sätt. Mitt under uppträdandet blev det ett fasligt liv på publiken, dom skrattade hejdlöst, jag hörde även mamma skratta fast hon försökte tala samtidigt. ”No jak tro Max vinna, Mix brotta hovodlöst, Han vara tom i bollen. No do ligga ner, no do vara otan hovod.

Jag fattade inte vad som hänt men låg ner på golvet och drog ner overallbyxorna så jag såg ut över golvet. Då förstod jag varför man skrattade så. Intill mig låg havregrynspåsen med Mix gummiansikte.

Det var nog den mest bejublade föreställningen för Mix och Max.

Mix och Max i full aktion.

NÄR MAMMA GJORDE BORT SIG

Minne av Nils

Sommaren 1975 var jag hemma och jobbade en del med huset. En dag kom en bil ner på gårdsplanen och ur steg en kort och mycket rund kille i 40-års åldern och en tjej i samma ålder. Det var Lasse Östberg (en kusin till mig) och hans fru. Han hade inte varit och hälsat på mamma på många år, sist han varit där hade han varit minst 60 kilo lättare.

När mamma förstod vem det var utbrast hon:

- Herre gud, är det du Lasse, du har då blivit så olik dig, så jag knappt känner igen dig.

Så vänder hon sig och tittar på frun.

- Åh du har då blivne så olik dig, så dig känner jag inte alls igen.

- Näe, det förstår jag, säger Lasse, för det här är min nya fru.

R I D Å

Lasse Östberg hade blivit rund om midjan.

Några bilder av Karin som vi minns henne. Margareta har bidragit med bilderna.

Karin "på Stranna"

1901 - 1996